

پرچم و پرچمداری؛ نگاهی دینی و روان‌شناختی

اشتراک در شبکه‌های اجتماعی:

آدرس صفحه: <https://mav>

[1]

ابراهیم اخوی

نمادها و یادها

نمادها نقش‌های گوناگونی را در روان ما بازی می‌کنند. برخی از رنگ‌ها، طرحواره‌ها و علامت‌ها نقش هشدار یا اعلام را دارند. مثلاً همه ما از دیدن بیرق عزا، یاد محرم و مراسم ویژه آن می‌افتیم و از دیدن چراغ‌های رنگی در سطح شهر، جشن در ذهن ما تداعی می‌شود. این نمادها، نقش یادآوری برای سیستم روانی ما را ایفا می‌کنند.

پرچم، نمادی هویت ملی

پرچم از نمادهایی است که غیرت و هویت ملی و حس وطن‌پرستی ما را باعث می‌شود. پیام‌های پرچم از رنگ و شکل آن گرفته تا نحوه اهتزاز آن، صفحه‌ای از تأمل و جرعه‌ای از احساسات ملی است. پرچم، ابزار وحدت و سبب گردهم آمدن است. وجه اشتراکی است که هر فرد با هر سلیقه و تفکری، زیر آن جمع می‌شود و اختلاف‌ها را به کناری می‌نهد. پرچم، مایه شکل‌گیری هویت ملی است و وجود آن سبب سازمان یافتن اندیشه‌ها و ارزش‌های موجود در آن جامعه است. پرچم، نماد حماسه و عامل حماسه‌آفرینی است؛ زیرا افراد تمام توان خود را در محور یک هدف مشترک به نام وطن و با نمادی چون پرچم به کار می‌گیرند. گاه اهتزاز پرشکوه یک پرچم در میدان ورزشی، موجی از غرور و احساس افتخار را در جامعه رقم می‌زند و وجود پرچم در میدان نبرد و ایستایی آن، نمادی از استقامت و پایداری پیروان آن است.

پرچم، وسیله هم‌نوایی

از منظر روان‌شناسی اجتماعی، سخن از نفوذ اجتماعی و هم‌نوایی و عوامل آن به میان می‌آید. افراد ممکن است به دلایل گوناگون هم‌نوایی کنند یا ساز مخالف بزنند. [1] وجود معیارها و ابزارهایی به گسترش نفوذ اجتماعی و همراه ساختن دیگران با خود و ملاک‌های اصیل نقش دارند؛ عواملی که نشان از هدف مشترک، آرمانی والا و نگاهی همه‌جانبه به مقصد است. از این منظر، می‌توان پرچم را وسیله‌ای برای هم‌نوایی اجتماعی دانست و با آن جامعه را به سمت هدف‌های مشترک خواند. حس روانی مشترکی که از دیدن یک پرچم پدیدار می‌شود، خود نشان از وجود این هم‌نوایی دارد؛ زمانی که همه به احترام یک پرچم به پا می‌خیزند، از برتر قرار گرفتن یک پرچم به دلیل قهرمانی خشنود می‌شوند و در حماسه‌آفرینی اجتماعی خود از پرچم بهره‌می‌برند و حضور خود را با آن همراه می‌کنند، همه نمودی از پذیرش پرچم به عنوان عضو مشترک اجتماعی و همراه شدن با آن دارد.

پرچم از نگاه دین

در نگاه دینی هم تعبیر از گردآمدن زیر پرچم حق و باطل، خود نمودی از ارزش‌آفرینی پرچم است. در تعبیری از امام صادق علیه السلام - به نقل از نیاکان بزرگوارش - می‌خوانیم: «پرچم حق همراه ماست، هر که در پی آن آید [به ساحل نجات] می‌رسد و هر که از آن دور ماند، غرق می‌شود.» [2] همچنین در توجه به این عامل اتحاد اجتماعی، در سخنی از امام علی علیه‌السلام، نسبت به اولین نفری که به پرچم توجه داشت تا بیرق توحید را برافرازد، چنین آمده است: «نخستین کسی که در راه خدا جهاد کرد ابراهیم علیه السلام بود. رومی‌ها به منطقه‌ای که لوط علیه‌السلام در آنجا بود، یورش بردند و او را اسیر کردند. این خبر به گوش ابراهیم رسید و نیرویی بسیج کرد و لوط را از اسارت آنها درآورد. و ابراهیم نخستین کسی است که پرچم ساخت.» [3]

پرچمداری، کار مردان بزرگ

پرچمداری نیز تابع ملاک‌هایی است که خود محرک مؤثری برای افزایش مهارت‌های فردی و اجتماعی است. همچنان که امروزه نقش کاپیتان در یک بازی تیمی مهم است، در گذشته، پرچمداران از افراد زبده نظامی و اخلاقی برگزیده می‌شدند تا بتوانند روحیه نبرد جانانه و دفاع از ارزش‌ها را به دیگران ارزانی دارند. به عنوان نمونه، حضرت علی علیه‌السلام برای سالیان متمادی، پرچمدار نبردهای اسلام بود. حضرت عباس علیه‌السلام نیز به عنوان پرچمدار زبده سپاه امام حسین علیه‌السلام، شهری ماندگار یافت و اسوه‌ای از شجاعت و وفاداری را برای دیگران ترسیم کرد. در نقلی تاریخی می‌خوانیم: «در جنگ بدر، پرچم پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در دست علی بن ابی‌طالب بود و پرچم انصار، در دست سعد بن عباده قرار داشت.» [4]

پرچم هدایت حضرت مهدی (عج)

در یکی از فرازهای دعای ندبه با جمله‌ای امام زمان خویش را می‌خوانیم که در آن از عبارت «این صاحب یوم الفتح و ناشر رایة الهدی؛ کجاست صاحب روز پیروزی و کجاست گستراننده پرچم هدایتگری» استفاده شده است. با دقت در معنای این جمله در می‌یابیم که حضرت با ظهور و غلبه بر اهل باطل، پرچم‌های هدایت را در سراسر دنیا نصب خواهد کرد و پیام هدایتگری را منتشر می‌سازد. در این بخش از دعا، پرچم هدایت، نشانه‌ای از پیروزی حق بر باطل و استوار شدن دین کامل خداست. به امید آن روز. اللهم عجل لولیک الفرج

[1] . مسعود آذربایجانی و دیگران، روان‌شناسی اجتماعی با نگرش به منابع اسلامی، قم، پژوهشکده حوزه و دانشگاه، چ 1، 1382.

[2] . میزان الحکمه، ج 1، ح 943..

[3] . میزان الحکمه، ج 2، ح 2851؛ دعائم الإسلام، ج 1، ص 344.

[4] . میزان الحکمه، ج 8، ح 1014؛ کنز العمال، ح 29973.

نشانی منبع: <https://mava.iki.ac.ir/node/961>

پیوندها

https://mava.iki.ac.ir/files/images/articles/1043258_523.jpg [2] [1]

<https://mava.iki.ac.ir/tag/%D9%BE%D8%B1%DA%86%D9%85-%D8%AF%D8%A7%D8%B1%DB%8C%D8%8C-%D9%86%D9%85%D8%A7%D8%AF%D8%8C-%D8%AA%D8%AD%D9%84%DB%8C%D9%84-%D8%B1%D9%88%D8%A7%D9%86-%D8%B4%D9%86%D8%A7%D8%AE%D8%AA%DB%8C%D8%8C-%D8%A7%D8%AE%D9%88%DB%8C%D8%8C-%D9%85%D8%A3%D9%88%D8%A7>